

# FISS

**Forskningsinstitutet**  
Research Institute

**SSKH Notat 5/2005**  
SSKH Reports and Discussion Papers

## **Tsunamins framfart i fem finlandssvenska dagstidningar**

**Jenni von Frenckell**

Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet  
Swedish School of Social Science, University of Helsinki

Forskningsinstitutet vid Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet (FISS) publicerar i Notat-serien föredrag och diskussionsinlägg, bakgrundsmaterial, preliminära rapporter samt projektbeskrivningar av allmänt vetenskapligt intresse eller avsedda för en mera avgränsad publik. Syftet med serien är att sprida kunskap om den pågående verksamheten samt att bidra till forskarnas möjlighet att få respons i ett tidigt skede av forskningsprocessen. Forskningsinstitutet vill betona bidragens preliminära karaktär; de kan senare omarbetas och ingå i andra publikationer.

Högskolans två andra publikationsserier, Skrifter samt Meddelanden innehåller forskningsresultat av mera slutgiltig karaktär.

The Research Institute of the Swedish School of Social Science at the University of Helsinki (FISS) has established this new series in order to show the ongoing activity of the Institute and to provide researchers with an early feedback to their ideas and activities. The series consists of discussion papers, research outlines and preliminary reports of general interest or of interest to specific groups. The preliminary nature of the contributions is emphasized. Some contributions may appear later in a revised form in other publications.

The publications in the two other series of the School, Skrifter, and Meddelanden, contain more final research results.

Tfn +358-9-191 28400, fax +358-9-191 28485

Internet: <http://sockom.helsinki.fi>

Adress: Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet  
PB 16, FIN-00014 Helsingfors universitet

Besöksadress: Norra Hesperia­gatan 15 A, 6. vån.  
FIN-00260 Helsingfors 26

*SSKH Notat*

*FORSKNINGSINSTITUTET*

*Svenska social- och kommunalhögskolan  
vid Helsingfors universitet*

*5/2005*



**Tsunamins framfart  
i fem finlandssvenska dagstidningar**

Svenska social- och kommunalhögskolan  
vid Helsingfors universitet

ISBN 952-10-1789-9 (pdf)  
ISBN 952-10-1788-0  
ISSN 1457-1250  
Helsingfors 2005  
Svenska social- och kommunalhögskolan  
vid Helsingfors universitet

# INNEHÅLL

<b>1 INLEDNING OCH SYFTE</b>	<b>1</b>
<b>2 MATERIAL</b>	<b>3</b>
2.1 Tidpunkten	3
2.2 Avgränsningar	3
<b>3 METOD</b>	<b>5</b>
3.1 Kodschemat	5
3.1.1 Tidpunkt (Ajankohta)	6
3.1.2 Medium (Media)	6
3.1.3 Placering på första sidan och artikelns storlek (Sijainti etusivulla ja jutun koko)	6
3.1.4 Artikeltyp (Laji)	6
3.1.5 Källor (Lähteet)	8
3.1.6 Aktörer (Toimijat)	9
3.1.7 Individer som aktörer (Toimijoiden yksilöinti)	10
3.1.8 Geografisk spridning (Katastrofijutun maantieteellinen kohde)	10
3.1.9 Tema (Jutun pääteema)	11
3.1.10 Tonfall (Jutun sävy)	12
3.1.11 Synvinkel (Näkökulma)	13
3.2 Brister i kodschemat	13
<b>4 ANALYS</b>	<b>17</b>
4.1 Antal artiklar och fördelning	17
4.2 Artikeltyp och storlek	19
4.3 Talande källor	22
4.5 Viktiga teman	25
4.6 Geografisk fördelning	28
4.7 Synvinkel	29

## 1 INLEDNING OCH SYFTE

Den 26.12.2004 skakades världen av nyheten om tsunamin som svepte över Sydostasien. Det är knappast någon överdrift att säga att samtliga dagstidningar veckorna kring årsskiftet dominerades av katastrofen. Den här rapporten handlar om fem finlandssvenska dagstidningars tsunami-rapportering. Rapporten utgör en del av en större forskningshelhet där mediernas bevakning av katastrofen undersöks. Min rapport består av en grov kvantitativ analys av hur de fem utvalda tidningarna; Hufvudstadsbladet, Vasabladet, Åbo Underrättelser, Nya Åland och Ålandstidningen skötte rapporteringen av katastrofen. Analysperioden är tiden mellan den 27.12.2004 och den 9.1.2005.

En liknande utredning har gjorts på finskt håll. Där har en arbetsgrupp analyserat de största finskspråkiga dagstidningarna i Finland samt de två kvällstidningarna. Vi har samarbetat systematiskt och jobbat enligt samma modell under hela arbetsprocessen. Det här för att analyserna skall vara gjorda så enhetligt som möjligt. Målsättningen är att rapporterna, åtminstone i viss utsträckning, skall vara jämförbara med varandra.

Syftet med min rapport är helt enkelt att utreda hur de fem tidningarna bevakade katastrofen. Det gör jag med hjälp av olika frågeställningar. Jag undersöker hur antalet artiklar fördelar sig mellan de olika dagarna och de olika tidningarna. Jag undersöker också hurudan typ och storlek av artiklar det var fråga om. Källorna är en annan aspekt som jag vill lyfta fram: Hurudana källor har fått sin röst hörd i medierna? Jag kommer också att ta reda på vilka teman som har dominerat under den två veckor långa perioden samt lyfta fram skillnader mellan de olika tidningarna och de olika dagarna. Också den geografiska fördelningen kommer att granskas, det vill säga vilka länder som dominerade i pressen. Speciellt intressant är det att se om de värst drabbade länderna fick mest publicitet eller om uppmärksamheten i medierna blev snedvriden. Fick lokalbefolkningen ge vika för turisterna? Slutligen kommer jag att undersöka ur vems synvinkel texterna är skriva, till exempel hur mycket den finländska synvinkeln framträder jämfört med den lokala. Ur ett tidsperspektiv är jag intresserad av att försöka urskilja eventuella utvecklingar under den två veckor långa perioden.



Jag inleder rapporten med att kort presentera mitt material. Därefter följer ett avsnitt om metoden där jag främst går igenom kodschemat och reflekterar över några av bristerna i det. Slutligen presenterar jag de grundläggande resultaten i kapitlet om analys.

## **2 MATERIAL**

Mitt material består av artiklar ur fem svenskspråkiga dagstidningar som utkommer i Finland. De fem tidningarna är Hufvudstadsbladet, Vasabladet, Åbo Underrättelser, Nya Åland och Ålandstidningen. De två största, det vill säga HBL och VBL, är självklara val. Dessutom valde jag med en regionaltidning, Åbo Underrättelser, för att ha något att jämföra de större med. Åbo Underrättelser kunde eventuellt ha ersatts av någon annan motsvarande tidning, till exempel Borgåbladet. Dessutom finns båda lokaltidningarna från Åland med. Det här för att Åland relativt sett drabbades väldigt hårt av tsunamin. Dessutom fungerar Åland som ett eget litet samhälle vilket gör kontrasten till de större tidningarna intressant.

### **2.1 Tidpunkten**

Överlag kan man konstatera att materialet är väldigt omfattande. Under två veckors tid växte det sammanlagda antalet artiklar till 967 stycken. Tidningarna jag har analyserat är från perioden mellan den 27.12.2004, det vill säga dagen efter katastrofen, till och med den 9.1.2005. Naturligtvis skrev tidningarna om katastrofen senare också men de första två veckorna är de relevantaste för undersökningen. Med i materialet finns samtliga tidningar som utkom under den tiden. På grund av julhelgerna utkom alla tidningar inte alla dagar. Följande undantag finns: Hufvudstadsbladet och Åbo Underrättelser utkom inte den 1.1.2005 och den 7.1.2005. Vasabladet utkom inte den 1.1.2005, 2.1.2005 och den 7.1.2005. Ålandstidningen och Nya Åland uteblev den 31.12.2004 och den 6.1.2005. Övriga dagar utkom alla tidningar normalt. Det här innebär att jag har kodat innehållet i sammanlagt 47 tidningar.

### **2.2 Avgränsningar**

Materialet består alltså av alla artiklar i de utvalda tidningarna som på något sätt, direkt eller indirekt berör tsunamin. Med finns samtliga artiklar, allt från nyheter till reflekterande kolumner, religiösa texter, insändare och artiklar som handlar om välgörenhetsevenemang. Jag har själv gått igenom tidningarna och plockat ut texterna och är säker på att jag inte har missat några texter. Materialet är med andra ord fullständigt.

Jag har ändå medvetet valt att lämna bort några enstaka fall. Det handlar om klipp, alltså direkta urklipp och citat ur andra tidningar. Namnlistor över försvunna finländare som tidningarna publicerade har jag inte kodat. Inte heller program och aktiviteter som går under rubriker som "Händer idag" finns med i materialet. Dessutom har jag gallrat bort grafiken i artiklarna, det vill säga tabeller, diagram och faktarutor finns inte med bland artiklarna. Bilderna har inte kodats skilt och behandlas inte i materialet. Det enda bilderna har inverkat på är variabeln om artikelstorlek. Artikelns storlek har bedömts utgående från helheten som består av både texten och fotografier. Den finskspråkiga arbetsgruppen har följt samma principer gällande avgränsningarna.

### **3 METOD**

Det kodade materialet kommer att analyseras med hjälp av kvantitativ innehållsanalys. Eftersom syftet med den här rapporten är att presentera fakta och siffror om tidningarnas tsunami-rapportering kommer analysen att bli ganska ytlig. Med andra ord gör jag inte ännu någon speciellt djup analys av materialet utan snarare en översikt av helheten. Jag presenterar fakta om tidningarna två veckor efter katastrofen men går inte in på till exempel samband och eventuella orsaker. Meningen är inte heller att ta ställning till huruvida tidningarna skötte rapporten bra eller dåligt – jag vill endast beskriva hur de skötte den.

#### **3.1 Kodschemat**

Vid kodandet av materialet har jag använt mig av ett kodschema som är uppbyggt i programmet Excel. I det här kapitlet går jag igenom schemat och variablerna rätt så noggrant. Det är relevant med tanke på att logiken i schemat skall bli begriplig. Dessutom diskuterar jag gränsfallen och övriga problem som jag har stött på under kodningsprocessen.

Själva kodschemat är uppbyggt på finska. Det beror på att ett identiskt schema har använts i samma syfte på finskt håll. Kodschemat har utvecklats och utarbetats en del under arbetsprocessens lopp. Alla förändringar har gjorts i samarbete med den finskspråkiga arbetsgruppen. Jag har under hela kodningsprocessen dagligen kommunicerat med de andra kodarna som har arbetat med det finskspråkiga materialet ur de största dagstidningarna och de två kvällstidningarna. Målet har varit att försäkra oss om att vi tänker, tolkar och arbetar så lika som möjligt. Meningen är att det finskspråkiga materialet i viss utsträckning skall gå att jämföra med det svenskspråkiga. En del skillnader har ändå uppstått, trots att vi jobbar enligt samma modell. Det beror på att det svenskspråkiga materialet avviker från det finska. Den största skillnaden är lokaltidningarna, speciellt de åländska tidningarna, som ingår i mitt material.

Sammanlagt innehåller kodschemat över 160 variabler som är indelade i 11 olika huvudkategorier. Kategorirubrikerna har jag själv översatt till svenska. Den ursprungliga finska rubriken finns angiven i en parentes.

### 3.1.1 Tidpunkt (Ajankohta)

Den första kategorin är *tidpunkt*. Den här kategorin har tre variabler. De är publiceringsdatum, medium och rubrik. För mitt material innebär det här datumet då tidningen i fråga utkom, vilken tidning det är fråga om samt artikelns rubrik.

### 3.1.2 Medium (Media)

Den andra kategorin anger vilken typ av *medium* det är fråga om. Ursprungligen fanns här flera variabler att välja mellan: dagstidning, kvällstidning, ekonomitidning, radio och tv. I mitt material är samtliga tidningar dagstidningar och därför har jag slopat de onödiga kategorierna helt.

### 3.1.3 Placering på första sidan och artikelns storlek (Sijainti etusivulla ja jutun koko)

Kategori nummer tre har två syften. Alla artiklar kodas enligt *storlek* och dessutom kodas texterna som finns på tidningens *första sida* under en skild variabel. Storleken avgörs med hjälp av tre variabler:  $< \frac{1}{2}$  sida,  $\frac{1}{2}$  sida eller mer och hel sida eller mer. Storleken bedöms enligt helheten och inkluderar alltså text, rubrik och eventuella bilder. Storleksbedömningen har gjorts endast med ögonmått och kan därför innehålla marginella fel. Dessutom är tidningarna olika stora vilket betyder att till exempel en halv sida i Vasabladet inte exakt motsvarar en halv sida i Ålandstidningen. Storlekskategorin ska alltså ses närmast som riktgivande.

Texterna som finns på tidningens pärm kodas också i en annan kategori, första sidan. I praktiken betyder det att de artiklar som finns på tidningens första sida kodas under två rubriker, både enligt pärm och enligt storlek. Variabeln första sidan finns till för att det skall vara möjligt att se hur mycket publicitet och utrymme Asienkatastrofen fick på tidningarnas pärm. I några fall bestod pärmen endast av annonser. Då har tidningens tredje sida utgjort det som här kallas pärm eller första sida.

### 3.1.4 Artikeltyp (Laji)

I kategorin *artikeltyp* finns nio variabler eller så kallade underkategorier. Artikeldefinitionerna är utarbetade uttryckligen med tanke på det här projektet. De baserar sig alltså inte på klassiska journalistiska definitioner eller tidigare litteratur eller forskning.

Meningen är att det med hjälp av variablerna skall vara möjligt att beskriva vilken typ av text det är fråga om.

*Puff* definieras som en inkastare som finns på tidningens första sida (pärm). Puffen skall få en fortsättning i form av en längre text inne i tidningen. Puffarna fungerar ofta som ett slags referat eller sammandrag för flera olika artiklar.

*Nyhetsartikel* är variabeln för telegram och så kallade hårda nyheter. Nyheten är tidsbunden till en händelse i nuet, i det förflutna eller i framtiden.

*Ledare* är en kommenterande text som ofta är skriven av chefredaktören. Ledaren tar ställning till eller kommenterar en viss fråga, ofta en artikel eller händelse som tidningen skriver om.

*Artikel* är en aktuell text som inte är tidsmässigt bunden till nyheten. Texter som består av intervjuer, reportage, bakgrund, fakta och feature är exempel på artiklar.

*Kolumn* i sin tur liknar ledaren men är formmässigt betydligt friare och mer varierande. Kolumnerna är ofta reflekterande, ironiska eller personliga och kan också skrivas under pseudonym. Också ledarstick och kommentarer har kodats som kolumner.

*Insändare* är texter som är skrivna av läsare som tidningen publicerar. Insändarna kan handla om i princip vad som helst och publiceras vanligen under skribentens namn. Jag har inte kodat textmeddelanden som insändare. Jag valde istället att lösgöra alla sms ur materialet som helhet eftersom mängden textmeddelanden var så stor, drygt 100 stycken. På det sättet undviks en snedvridning av helheten. Ett anonymt textmeddelande på tre rader kan inte anses motsvara en lång nyhetsartikel, speciellt som textmeddelandena ofta saknade fakta eller innehåll som kan anses vara betydande. Textmeddelandena som publicerades i särskilda spalter finns inte alls med i den här analysen.

*Övrigt* är variabeln som täcker alla artiklar som inte passar in på någon av de ovan nämnda beskrivningarna. I den här gruppen hittar man till exempel sms som drabbade har skrivit och som tidningarna hänvisar till, utmaningar, hälsningar och det som jag har kallat bön. Utmaningarna är texter som förekom främst i de båda åländska tidningarna. Texterna

handlade om lokala personer, föreningar och företag som utmanade varandra. Idén var att få medborgare att skänka pengar till katastrofhjälpen. Hälsning innebär i det här fallet en kort artikel där finländska turister genom tidningen skickar hälsningar hem. De här artiklarna förekom främst i de åländska tidningarna. Oftast handlade texten om meddelanden om att personerna i fråga har klarat sig och befinner sig i trygghet. Det som jag har valt att kalla bön innebär korta texter där tidningen meddelar plats, datum och tidpunkt för gudstjänster eller minnesstunder. Bönerna har klar anknytning till tsunamin men innehåller endast knapp information, inga intervjuer, beskrivningar eller nyheter. Eventuellt kunde de här texterna uteslutas ut materialet eftersom de påminner om ”Händer idag”-texter. Men eftersom de fungerade som egna helheter i tidningarna valde jag koda dem trots allt. Förutom dessa tre innefattar variabeln övrigt också några ”voxar”, alltså gallupar. Dessutom förekom något som kallas ”Dagens ros”, ”Tummen upp”, en puff, ett brev samt en börsanalys. ”Dagens ros” och ”Tummen upp” är återkommande spalter i de åländska tidningarna. Puffen är en beskrivning av ett andligt program i Radio Dei och brevet en text skriven av en turist som upplevt katastrofen.

Förutom artikeltyp innehåller kategorin också två variabler med anknytning till materialets ursprung. Varje artikel kodas enligt om texten baserar sig på material från en eller flera nyhetsbyråer eller om den är tidningens egen produkt. Om nyhetsbyrån finns utsatt som källa under rubriken eller i slutet av artikeln antas det att texten baserar sig på nyhetsbyråernas material. I övriga fall är det mediernas egen produkt, också om man mellan raderna kan läsa raderna att skribenten har använt sig av källor som kan kopplas ihop med byråerna.

### **3.1.5 Källor (Lähteet)**

I kategorin specificeras alla *källor* som förekommer i texten. Källorna består av både individer och sammanslutningar. För att en person skall klassas som källa skall individens röst höras i artikeln. När en källa talar citeras källan direkt eller indirekt. Också hänvisningar så som ”Enligt UM...” eller ”Länsipuro berättar att...” o.s.v. kodas i den här kategorin.

Källorna är indelade i åtta underkategorier enligt det som talaren representerar. Den första variabeln är statsförvaltning samt statliga och kommunala organ. I den variabeln ingår till exempel statsrådets kansli, ministerier, ambassader, Finn Rescue Force, polisen och

finländska läkare. Medierna har kodats enligt en egen variabel. Under den kommersiella sektorn finns resebyråer, flyg- och försäkringsbolag, EMA, dykare och andra företag. I kategorin allmännyttiga finns hjälporganisationer som Finska Röda korset och Internationella Röda korset, Unicef, FN, kyrkan och WHO.

Variabeln övriga statliga organ består av andra länders myndigheter och EU. EU behandlas som en helhet medan länderna är uppdelade enligt skilda variabler. De thailändska myndigheterna finns under en egen variabel eftersom de förekommer klart oftare i texterna än de övriga katastrofländernas myndigheter. De övriga drabbade länderna har slagits ihop under en och samma rubrik. Däremot finns de svenska, nordiska och europeiska länderna under egna variabler. Dessutom finns det en variabel för övriga länder.

Så finns det en variabel för personer som upplevt katastrofen. Under den rubriken delas de drabbade in enligt ursprungsland. De finländska turisterna har kodats under en egen variabel, liksom utländska turister och lokala drabbade. Dessutom finns det en variabel för odefinierbara personer. Finländare i Finland har skiljts åt från de drabbade som befann sig i Sydostasien. Kategorin finländare i Finland består främst av anhöriga som intervjuats i tidningarna samt av engagerade medborgare som vill hjälpa till. Slutligen finns det en kategori för övriga talande källor. De artiklar som inte innehåller några talande källor överhuvudtaget har kodats under variabeln inga talande källor.

För varje kategori finns dessutom en rubrik som lyder vem/vad, namn? Här skrivs källorna in med namn och titel. Undantagsvis har enskilda individers namn inte dokumenterats. De offentliga personer som förekommer i artiklarna kodades alltså med namn medan enskilda personer så som ögonvittnen och anhöriga kodades anonymt.

### **3.1.6 Aktörer (Toimijat)**

I den här kategorin kodas sammanslutningar och grupperingar som förekommer i texten i en mer kollektiv mening. Hit räknas *aktörer* i artiklarna som nämns eller har en mer central roll men som inte uttalar sig. Personer eller grupper som fungerar som källor i en artikel kodas INTE på nytt i den här kategorin – förutsatt att de inte förekommer i en annan kontext i samma artikel. Även den här kategorin delas in i underkategorier enligt samma variabler och principer som källorna.



### **3.1.7 Individer som aktörer (Toimijoiden yksilöinti)**

Den här kategorin består av alla *individer* som förekommer i texten i någon form. I första hand dokumenteras de individer som fungerar som aktörer i texten men som inte uttalar sig. Men även individer som förekommit i texten i form av källor kodades i den här kategorin. Det betyder med andra ord att enskilda källor kodas ytterligare en gång i den här gruppen – och finns alltså utmärkta på två ställen i kodschemat.

Det är titeln eller rollen i artikeln som avgör vilken kategori personen i fråga hamnar i. Regeln var att koda alla finländare som förekommer i texten med namn, enligt position. Som undantag gäller fortfarande enskilda personer så som ögonvittnen och anhöriga eller andra privatpersoner som förblir anonyma. Variablerna är namngivna efter olika positioner som till exempel president, statsminister, minister, informationschef, informatör, kanslichef, representant för ambassaden och biskop. De två vanligaste kategorierna var chef/ högre tjänsteman och expert/ tjänsteman. Dessutom finns en kategori som innefattar representanter för krisgruppen. Det betyder inte sjukvårdspersonal eller dylikt, trots det något missvisande namnet. Personerna som klassas i krisgruppen är ministeriernas beredskapschefer samt representanter för Finnair, Aurinkomatkat, Finnmatkat och FRK, som tillsammans bildar en krisledningsgrupp. Deltagarna finns i de offentliga mötesprotokollen, som finns utsatta bland annat på Internet.

Även utlänningar finns kodade i kategorin för individer. Utländska aktörer som representerar internationella hjälporganisationer eller ekonomiska instanser har kodats enligt titel. Däremot finns utländska myndigheter och statliga representanter under variabeln övriga. Till exempel kodas Göran Persson inte i kategorin för statsminister utan under rubriken övrigt. Idén är att kunna urskilja de viktigaste finländska representanterna för myndigheterna. På det sättet kan man bland annat urskilja Tuomiojas och Vanhanens synlighet samt hur mycket publicitet till exempel presidenten och ambassadörerna fick i medierna.

### **3.1.8 Geografisk spridning (Katastrofin maantieteellinen kohde)**

Här kodas de länder som förkommer i texten, dels enligt världsdel eller land och i vissa fall ännu enligt mer specifika orter. Variablerna för den geografiska fokuseringen är Sydostasien i allmänhet, Thailand, Indonesien, Malaysia, Indien, Sri Lanka, Malediverna, Afrika och övrigt. Thailand och Indonesien är exempel på länder som dessutom är

uppdelade i mer exakta, mindre orter så som Khao Lak, Phuket eller Aceh. De artiklar som är skrivna endast ur finländsk synvinkel, utan någon geografisk hänvisning kodas i en skild kategori; ingen geografisk ort. Om flera länder nämns i en och samma text kodas den naturligtvis i flera kategorier.

### **3.1.9 Tema (Jutun pääteema)**

I temakategorin beskrivs artikelns huvudsakliga tema. Kategorin är indelad i 13 variabler. Dessutom finns en variabel som heter övrigt. Dit har de artiklar som inte har passat in under någon färdig variabel kodats.

*Rapportering av katastrofen* innebär en skildring av själva katastrofen. Skildringen kan bestå av fakta om händelserna kring den 26.12.2004 eller ögonvittnesrapporter som beskriver upplevelser.

*Rapportering av räddningsarbetet* följer samma principer som rapporteringen av katastrofen. Räddningsarbetet innebär både räddningsoperationer i de drabbade länderna i Sydostasien men också polisens och läkarnas agerande i Finland, till exempel i fråga om evakuering. Den här variabeln innefattar dessutom information från polisen och myndigheterna.

Den tredje variabeln i temakategorin är *bedömning av räddningsarbetet*. I dessa artiklar tar skribenten eller aktörerna på något sätt ställning till räddningsoperationerna, myndigheternas agerande eller informationsgången. Artiklarna behöver inte nödvändigtvis vara kritiska utan kan också vara uppskattande, reflekterande eller till och med berömande.

Den *ekonomiska synvinkeln* handlar naturligtvis om pengar. Det kan vara fråga om till exempel ekonomin i de drabbade länderna eller ersättningar av försäkringsbolag. Som ekonomisk synvinkel räknas dessutom alla former av välgörenhet, allt från regelrätta insamlingar till välgörenhetskonsserter och –evenemang.

*Bedömning av informerandet* beskriver informationens och kommunikationens roll både i Finland och i Asien. Artikeln ska ändå vara skriven ur ett finländskt perspektiv. Artiklarnas tema kodas under den här variabeln tar ställning till bland annat mediernas,

resebyråernas och myndigheternas agerande. Precis som i kategorin bedömning av räddningsarbetet måste texterna inte vara kritiska utan kan också vara neutrala överväganden och funderingar.

Variabeln *drabbade finländare* avviker från övriga teman genom att den är tillsatt först i ett senare skede av kodningsprocessen. Temat innebär en kombination av finländska offer, drabbade finländska turister som aktörer och finländsk synvinkel.

Sedan följer flera teman som handlar om *offer*. Offren är indelade i kategorierna finländska, odefinierbara, lokala, nordiska och europeiska. Som offer klassas inte drabbade eller skadade personer utan endast saknade eller döda.

Kategorin *krishjälp* handlar om eftervården, inte direkt om katastrofen eller det akuta räddningsarbetet. Oftast handlar artiklarna med det här temat främst om psykisk vård för drabbade, anhöriga eller annars berörda finländare. Under variabeln krishjälp finns även krisgrupper och kristelefoner av olika slag samt artiklar om vanliga symptom och reaktioner som förekommer i samband med att man upplevt en kris.

Temat *sorg* är en rätt så bred kategori. Sorg i det här fallet innebär texter som handlar om tro, religion, gudstjänster, böner, minnesstunder, tyst minut och sorg.

Den sista temakategorin består av variabeln *övrigt*. De artiklar som har haft ett annat tema än något av de ovannämnda finns alltså i klassen övrigt. I spalten för observationer har det övriga temat specificerats med en egen namngivning eller definition av ämnet.

### **3.1.10 Tonfall (Jutun sävy)**

Kategorin beskriver *tonfallet* i texterna med hjälp av variablerna positiv, kritisk och neutral. Materialet är kodat enligt tonfallet som journalisten eller skribenten presenterar, inte enligt artikelns faktiska innehåll. För att förtydliga: om ett ögonvittne i ett direkt citat kritiserar myndigheterna gör det inte artikeln kritisk. Om däremot ledarskribenten riktar kritik mot UM är artikeln kritisk. Och vice versa, positiv blir artikeln om journalistens tonfall är positivt.

### 3.1.11 Synvinkel (Näkökulma)

Den sista variabelgruppen består av något som kallas *synvinkel*. Synvinkeln kan vara finländsk, åländsk, lokal eller svensk. Variabeln åländsk lades till på grund av de båda åländska tidningarna som ingick i mitt material. Det här för att kunna se hur dominerande den åländska synvinkeln har varit i den åländska pressen jämfört med den finländska. De artiklar med åländsk synvinkel är alltså kodade både som finländska och åländska. Slutligen finns även här en variabel som heter övrigt. I den kategorin hamnar de artiklar som inte har någon speciell synvinkel eller där synvinkeln klart är någon annan, till exempel amerikansk.

## 3.2 Brister i kodschemat

Det jag nu har presenterat är de teoretiska ramarna för kodschemat. Som alltid i samband med kodningen av ett omfattande och varierande material har det uppstått en del gränsfall. Frågorna kring gränsfallen har jag löst i samarbete med den finska arbetsgruppen. Vi har utarbetat ett extra system som kompletterar kodschemat. Det är alltför detaljerat för att redogöra för här men målet har varit att vi kodar även gränsfallen på samma sätt. Beträffande de teoretiska frågorna anser jag att vi med hjälp av aktivt samarbete har lyckats nå målsättningen.

Förutom gränsfallen har det uppstått en del praktiska problem under kodningsprocessen som jag här kort tänker redogöra för. Främst gäller det kodschemat som har visat sig ha vissa brister. Så långt det har varit möjligt har vi åtgärdat bristerna under arbetsprocessen. Som jag nämnde tidigare lade vi till en del nya kategorier medan andra visade sig vara rätt så onödiga. Alla detaljer gick dock inte att rätta till i efterhand och eftersom materialets omfattning är så enormt att det är omöjligt att gå igenom allt en gång till. Då är det bra att åtminstone vara medveten om problemen och hålla dem i minnet när man analyserar materialet.

Den första variabeln som jag anser att är bristfällig är artikelns storlek (kap. 3.1.3) och speciellt det faktum att det minsta möjliga alternativet är  $< \frac{1}{2}$  sida. Det här är synd eftersom en stor del av materialet hamnar i en och samma kategori. Det är väldigt stor skillnad mellan ett reportage som upptar en halv sida och en kort notis och den skillnaden är omöjlig att se på basis av de nuvarande variablerna. Samtidigt vet jag inte riktigt hur

man skulle ha kunnat lösa problemet. Om man börjar dela in artiklarna i många mindre delar blir mätandet ett problem. Ju mindre artikel, desto svårare är det att avgöra storleken med bara ögonmättet. Med tanke på resultatens trovärdighet är det här dock inget problem.

I kategorin artikeltyp ( kap. 3.1.4) blev mängden nyhetstexter väldigt stor. Det beror på att det i kategorin finns många olika slags texter. Till exempel så kallade hårda, stora nyheter finns i samma kategori som lokalnyheter och ögonvittnesrapporter. En lösning kunde ha varit att lägga till en kategori som skulle ha hetat till exempel ”Lokalnyhet”. Men då blir problemet: Vad är egentligen en lokalnyhet? Det som helsingforsborna kanske ser som lokalt och mindre betydelsefullt kan vara det allra viktigaste på till exempel Åland. Samma problematik upprepas i fråga om ögonvittnesrapporterna. Det blir mycket svårt att dra en gräns mellan ögonvittnesrapporter som nyheter och ögonvittnesrapporter endast som beskrivningar. Att hitta kategorier som utesluter varandra är i det här fallet mycket besvärligt, kanske till och med omöjligt.

Inte heller indelningen mellan material som baserar sig på nyhetsbyråer och mediernas egna produktioner (kap. 3.1.4) är entydig. I de flesta fall är kategorin naturligtvis given men vissa gränsfall förekommer. Skribenten kan till exempel i artikeln hänvisa till en nyhetsbyrå (eller andra medier) men ändå ha sitt eget namn under texten. I de fallen kodades artikeln som tidningens egen text enligt principen ”koda det du ser”. Det här betyder att siffrorna för mediernas egna produkter troligen kommer att bli aningen för höga.

Beträffande individerna (kap. 3.1.7) är de flesta fall klara men två av grupperna visade sig vara komplicerade. De är chef/ högre tjänsteman och expert/ tjänsteman. Det visade sig i vissa fall vara svårt att avgöra om personen i fråga kan anses ha en ledande ställning eller chefsposition. Det här gäller framför allt i branscher eller organisationer med en viss hierarki som utomstående inte alltid har tillräcklig information om. Även de utländska aktörernas ställning var ibland svårt att avgöra. Ibland beskrivs personerna i artiklarna dessutom helt utan titel och presenteras endast som en representant för till exempel en organisation eller ett företag. I de fall där titeln helt har saknats har jag själv försökt ta reda på personens ställning. Om det inte har lyckats har jag om möjligt själv avgjort personens ställning utgående från artikeln. Ifall inte det heller har varit möjligt har personerna i fråga

landat i kategorin övrigt. I praktiken betyder det här att vissa fall är osäkra vilket gör att statistiken för individerna som aktörer inte kan bli fullständigt pålitlig.

Temavariablerna (kap. 3.1.9) var även de komplicerade. Problemfallen bestod av texter där en artikel hade flera tydliga teman. Det här hände speciellt ofta med puffarna på första sidan. Puffen kunde vara en nyhetsartikel men innehöll också flera bitar ur olika artiklar med olika teman. Om det ändå fanns ett tema som var tydligare än de övriga kodades artikeln i den kategorin, om det inte gick att urskilja något tema alls kodades texten i kategorin övriga. I några specialfall kodades en och samma artikel i flera temakategorier.

Den variabelgrupp som orsakade de största bekymren var tonfallet. Kategorin tillsattes först i mitten av kodningsprocessen och definitionerna förblev något vaga. Det största problemet var just de dåliga formuleringarna och olika tolkningar oss kodare emellan. Idén med tonfallet var ursprungligen att kunna urskilja de positiva och kritiska artiklarna ur massan. I praktiken definierades variabeln aningen fel. Tonfallet skulle uttryckligen utgöras av reporternas eller skribentens röst. Innehållet i artikeln, till exempel det de talande källorna sade, fick inte påverka tonfallet. Slutresultatet blev det att nästan alla artiklar uppfattades som neutrala. Ur materialet kan man alltså inte, som det är nu åtminstone, hitta de kritiska eller positiva tonfallen. Speciellt kritiken mot myndigheterna skulle ha varit en intressant fråga men kodschemat lyckades i det här fallet inte mäta det som det skulle.

Det här är de väsentligaste bristerna med kodschemat. Dessutom fanns det en del variabler som visade sig vara onödiga. De har inte påverkat materialet på något sätt och i slutskedet valde jag att radera dem helt. Trots bristerna fungerade schemat ändå helhetsmässigt rätt så bra. Det som sist och slutligen har påverkat kodandet och det kodade materialet mest är den mänskliga faktorn. Hur artiklarna tolkas beror på läsaren. Trots att alla personer som har kodat materialet har strävat efter att följa samma modell och principer uppstår det individuella skillnader. Någon annan än jag skulle säkert ha uppfattat en del av texterna på något annat sätt. Speciellt i svåra gränsfall när man väger mellan olika alternativ skulle det garanterat ha uppstått skillnader. Och även om man själv kodar hela materialet och utvecklar sitt eget system så finns det variationer som man inte kommer ifrån. Olika dagar tänker man helt enkelt olika och under kodningsprocessen har systemet utvecklats och förändrats en del, både medvetet och omedvetet.



## 4 ANALYS

I analysavsnittet är min mening att svara på frågorna jag ställde i det inledande kapitlet. Jag kommer att försöka följa kodschemats uppbyggnad för att genomgången skall bli så logisk som möjligt. Resultaten och siffrorna åskådliggörs med hjälp av grafer, utom i några undantagsfall. Analysen är en grovanalys av materialet. Siffrorna skall främst ses som riktgivande och kan användas som grund för ytterligare fördjupningar. Trots att jag varit systematisk i mitt arbete kan materialet innehålla enstaka slumpmässiga fel. Jag har främst genomfört uträkningar på materialet som helhet. I vissa frågor som jag har ansett vara relevanta har jag dessutom jämfört de olika tidningarna eller dagarna med varandra.

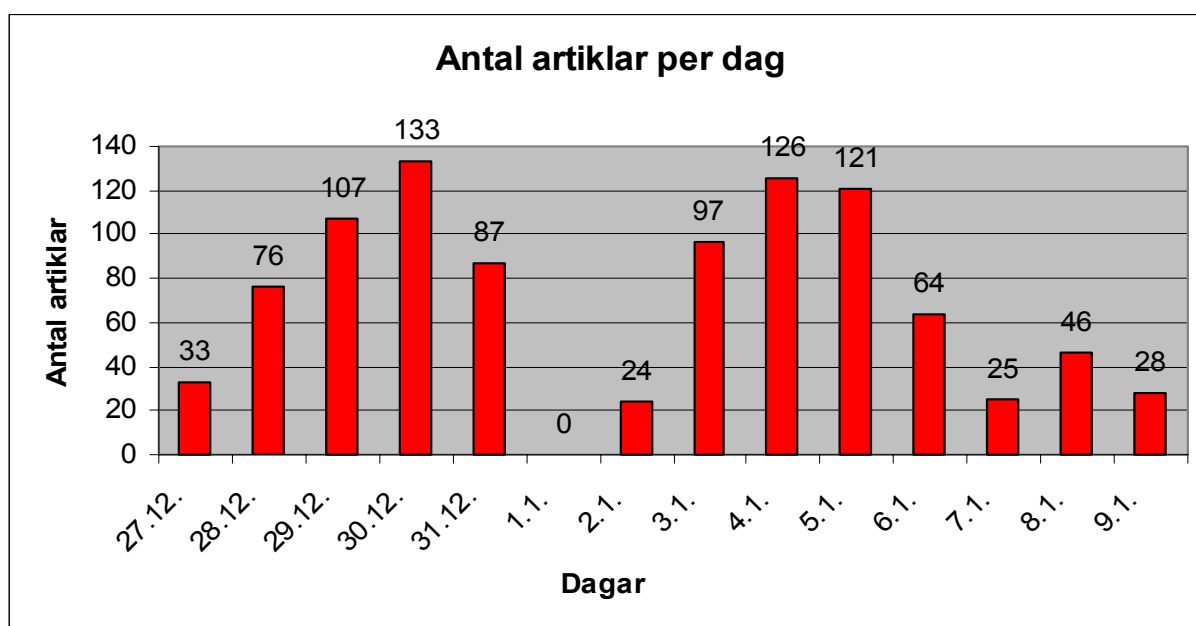
### 4.1 Antal artiklar och fördelning

Sammanlagt bestod materialet av 967 artiklar. Ursprungligen var materialet något större men siffran sjönk efter att jag lösgjorde textmeddelandena från helheten. Artiklarna fördelade sig över hela den två veckor långa perioden, med undantag för den 1.1. då inga tidningar utkom. Ännu den sista dagen under tidsperioden, det vill säga den 9.1., skrev tidningarna om tsunamin.

När man granskar fördelningen i graf 1 kan man urskilja två tydliga toppar. Flest artiklar om jätteflodvågen publicerades det fyra dagar efter katastrofen, den 30.12. Den andra toppen placerar sig i början av året, den 4.1. Precis som myndigheterna och medborgarna verkar även medierna ha behövt några dagar tid på sig för att inse vidden av katastrofen. Från den 27.12 till den 31.12 ökade antalet publicerade artiklar jämnt.

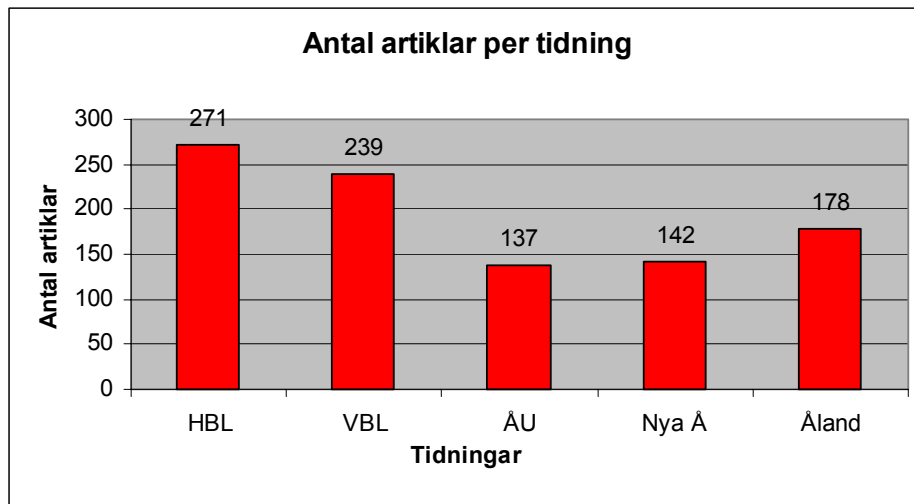
Det är perioderna mellan den 27.12-30.12 och 3.1-5.1 som är mest tillförlitliga eftersom samtliga tidningar utkom normalt. När man granskar figuren måste man komma ihåg att katastrofen inträffade under julhelgen vilket innebär att tidningarna inte utkom alla dagar. Dessutom bör det påpekas att HBL och VBL normalt utkommer sju dagar i veckan medan de övriga tidningarna endast utkommer fem dagar i veckan. Det här påverkar naturligtvis också siffrorna. Därför blir det till exempel svårt att avgöra ifall det sjunkande antalet artiklar mot slutet av perioden tyder på att medierna verkligen skrev mindre om katastrofen eller om det endast är en följd av Trettondagen.





*Graf 1*

Om man istället ser på hur den totala artikelmängden har fördelat sig på de olika tidningarna (graf 2) blir slutresultatet något annorlunda men inte speciellt överraskande. Antalet artiklar tycks åtminstone delvis hänga ihop med tidningens storlek samt antalet tidningar som utkom under de två veckorna. HBL har publicerat flest artiklar med anknytning till tsunamin, vilket är naturligt med tanke på att HBL är den största av de undersökta tidningarna. Dessutom utkom tidningen flest dagar under perioden. Det mest överraskande är att de båda åländska tidningarna publicerade en betydande mängd material om jätteflodvågen. En naturlig förklaring kunde tänkas vara den att det åländska samhället berördes starkt av katastrofen. Av de drabbade turisterna och försvunna finländarna var flera från Åland. Eftersom de åländska tidningarna är betydligt mindre än HBL och VBL är det troligt att de relativt sett (tidningens storlek i förhållande till mängden artiklar) publicerade fler artiklar om tsunamin än de större tidningarna. Det här går dock inte att bevisa med hjälp av mitt kvantitativa material.



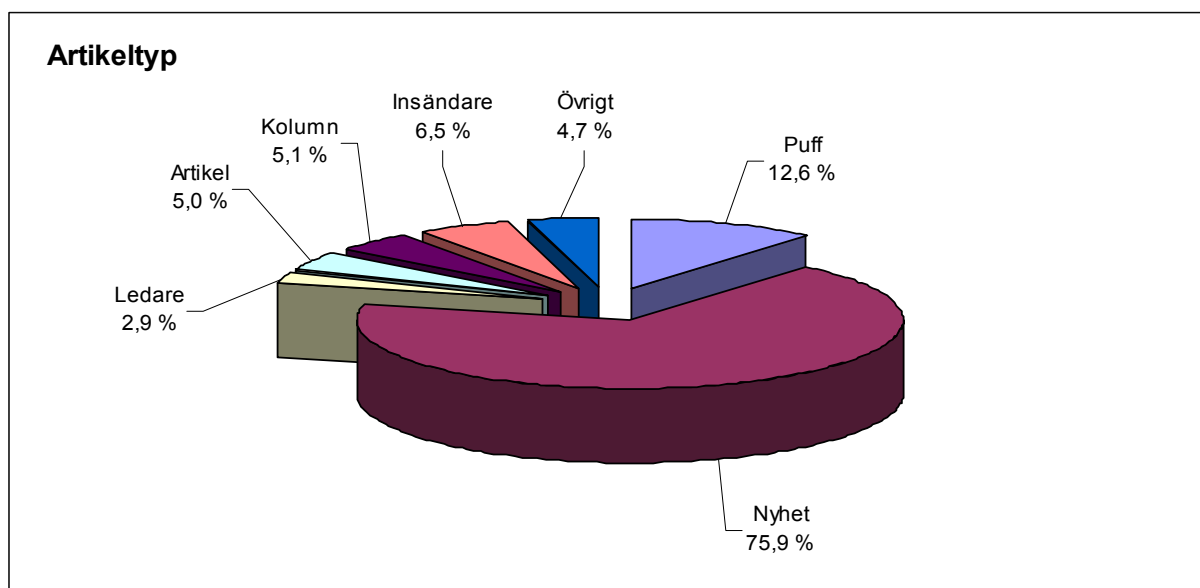
Graf 2

## 4.2 Artikeltyp och storlek

Fördelningen mellan olika typers artiklar (graf 3) motsvarar på det stora hela förväntningarna. Den mest dominerande kategorin är helt klart nyheterna. 734 artiklar kodades i nyhetskategorin. Jag hade inte förväntat mig att nyheterna skulle få en riktigt så stor roll jämfört med andra artikeltyperna. De höga talen kan säkert delvis förklaras med problemet som jag diskuterade i kapitel 3.1.4., det vill säga att kategorin sist och slutligen blev väldigt omfattande. Hårda nyheter och telegram kodades självklart i nyhetskategorin. Men lokaltidningarnas nyheter och ögonvittnesrapporterna har garanterat bidragit till att talet blev så högt.

Gällande ledarna ser procenttalet väldigt lågt ut jämfört med de andra artikelkategorierna. Men om man ser på siffrorna inser man att 28 ledare på 47 tidningar är väldigt mycket. Över hälften av ledarna under två veckors tid handlade i någon form om tsunamin.

Jätteflodvågen verkar också ha haft en betydande roll när det gäller tidningarnas första sida. Nästan 13 procent, eller 122 artiklar puffades i någon form på första sidan. Hur mycket utrymme i form av spalter som puffarna fick går inte att avgöra på basis av mitt material. I kodningen är en större, innehållsrik puff värd lika mycket som en kort puff som består av endast några rader.

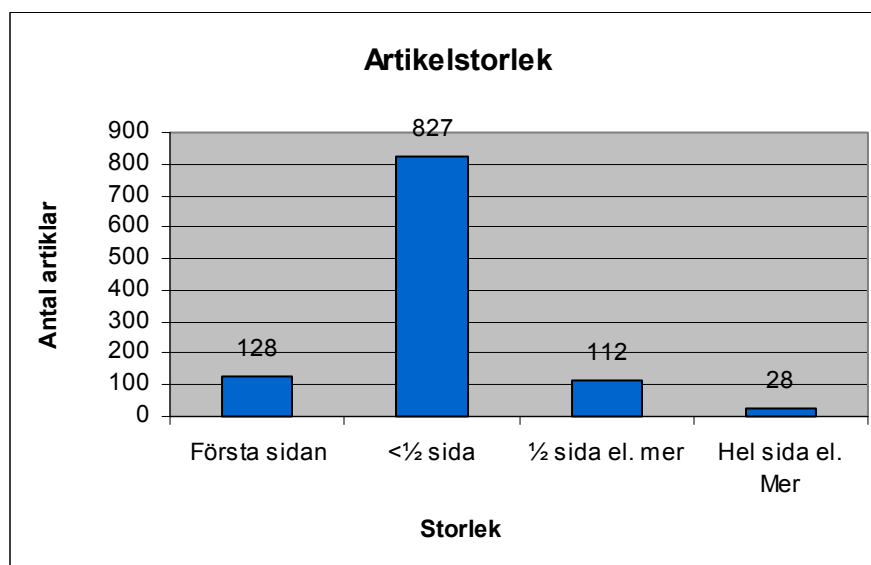


Graf 3

När man jämför tidningarna med varandra verkar de alla ha följt en liknande linje. I alla fem tidningar var nyheterna den överlägset största kategorin. Även antalet kolumner och ledare var rätt så jämnt. Flest ledare i förhållande till det totala antalet artiklar som tidningarna publicerade hade ÅU, 4,4 procent. Flest kolumner i sin tur publicerade HBL, 21 stycken eller 7,7 procent. VBL var flitigast när det gäller puffandet av de egna texterna, tätt följt av ÅU och HBL. 11,1 procent av artiklarna puffades på första sidan i Vasabladet.

De största skillnaderna mellan tidningarna framgår när man jämför antalet artiklar, insändare och övriga texter. De åländska tidningarna publicerade klart fler artiklar om tsunamin än de övriga tidningarna. Även antalet insändare var betydligt högre på Åland än i resten av landet. En förklaring kan vara att medborgarna lättare engagerar sig i ett litet samhälle. Dessutom kan man anta att många ålänningar personligen berördes av katastrofen antingen genom anhöriga eller bekanta. Den tydligaste trenden framkommer i kategorin övriga artiklar. Ju mindre tidning desto fler artiklar som kodades under kategorin övrigt. Ålandstidningen toppar statistiken för övriga artiklar i förhållande till den sammanlagda mängden material per tidning. Hela 14 procent av artiklarna i Ålandstidningen kodades i kategorin övrigt. Främst bestod de här texterna av utmaningar och hälsningar. Som jämförelse kan nämnas HBL, där endast 0,4 procent av artiklarna kodades i kategorin övrigt.

När man granskar materialet som helhet och ser på texternas storlek (graf 4) är den absolut vanligaste kategorin <½ sida. 85,5 procent av texterna var mindre än en halv sida och endast 2,9 procent en hel sida eller mer. Det här tyder eventuellt på en trend i tidningarna där man prioriterar fler korta texter framom längre artiklar. Eftersom kategorin en halv sida eller mindre blev så stor som den blev skulle det ha kanske ha varit bra att ha ännu en mindre kategori, eller till exempel en skild kategori för notiserna. Nu är det omöjligt att ur materialet klargöra exakt vad den minsta kategorin innehåller.



Graf 4

Fördelningen mellan användningen av material från nyhetsbyråerna och mediernas egna produkter blir också väldigt tydlig. Samtliga tidningar har för det mesta valt att producera eget material i stället för att använda nyhetsbyråer som källor. Ser man på materialet som helhet blir fördelningen att tidningarna producerade 72 procent av materialet själva. I antal artiklar innebär det att 696 artiklar producerades av medierna själva medan 271 artiklar baserade sig på nyhetsbyråernas material. Ålandstidningen producerade nästan 100 procent av sitt material själv, vilket är naturligt eftersom tidningen inte använder sig av till exempel FNB:s tjänster. Näst mest egna texter presterade HBL, som troligtvis också har den största kapaciteten att producera eget material. HBL var också den enda av de fem tidningarna som efter katastrofen skickade ner anställda till Sydostasien. Om man tog i beaktande ursprungskällorna till artiklarna skulle andelen egna texter troligen sjunka en aning. En del av texterna var nämligen klart baserade på källor från nyhetsbyråer eller andra medier men

eftersom reportern var angiven som skribent kodades artiklarna som tidningens eget material.

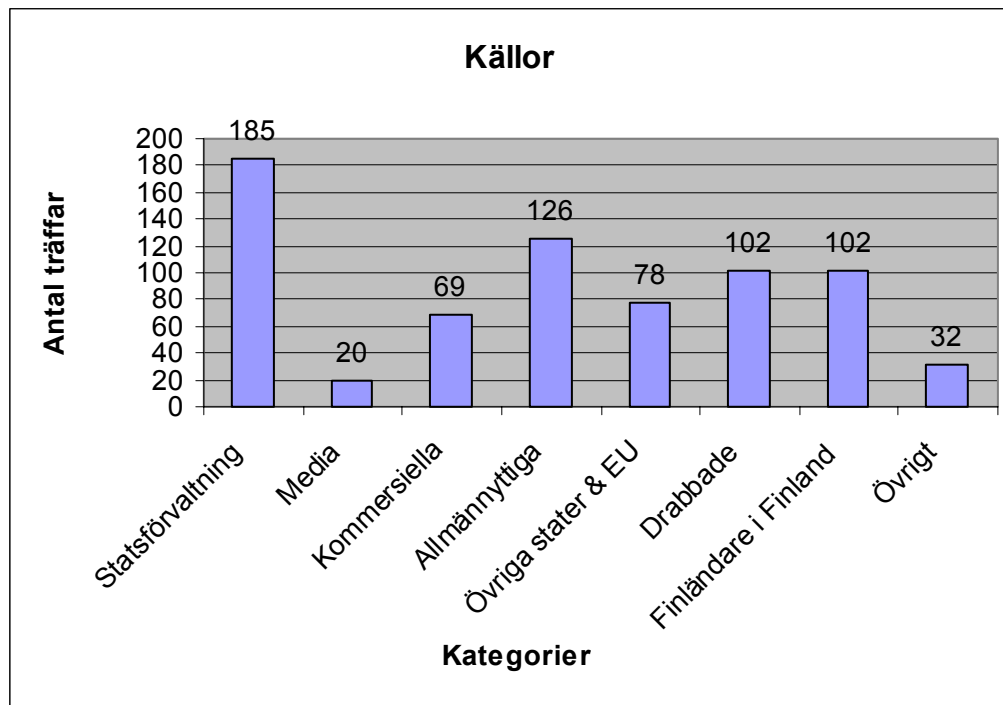
### 4.3 Källor

Att granska källorna i hela materialet är intressant eftersom skillnaderna mellan de olika kategorierna framträder tydligt. Här blir det också möjligt att plocka fram de helheter inom de olika kategorierna som har synts mest i de fem tidningarna. Den ursprungliga tanken var att även plocka fram de tre eller fem viktigaste källorna per dag. Det visade sig i praktiken vara besvärligt att presentera siffrorna. Orsaken är att alltför många källor, som mest tio stycken, hade samma procenttal vilket gör jämförelsen mycket opraktisk. Istället valde jag att presentera fördelningen av källor mellan huvudkategorierna. Dessutom plockade jag ut de tio viktigaste underkategorierna ur hela materialet. Vid behov finns siffror även för varje enskild dag, varje enskild tidning och varje enskild aktör men i den här rapporten anser jag att den detaljerade informationen inte är nödvändig.

Om man ser på källornas huvudkategorier (graf 5) är det statsförvaltningen som oftast har fått fungera som talande källa. 19,1 procent av artiklarna i materialet innehöll minst en källa som representerade statsförvaltningen. Observera att figuren och siffrorna alltså inte skiljer mellan om det är fråga om en eller flera olika representanter för en och samma instans. Även allmännyttiga organisationer har synts mycket i pressen, vilket inte är så förvånande med tanke på till exempel Röda korsets framträdande roll. Att skillnaden mellan statsförvaltningen och de allmännyttiga organisationerna blev så pass stor, drygt 6 procentenheter, hade jag ändå inte förväntat mig.

Personer som har upplevt tsunamin är ytterligare en grupp som har fått väldigt stor uppmärksamhet i tidningarna. Något förvånande är att man på basis av siffrorna kan konstatera att finländare i hemlandet har varit lika intressanta som turisterna, båda kategorierna fanns representerade som källor i 10,5 procent av den totala mängden artiklar. De anhöriga har intervjuats i stor utsträckning, likaså engagerade medborgare som har fått komma till tals i samband med till exempel katastrofinsamlingar. En förklaring till det här kan tänkas vara rent praktiska orsaker. Det är betydligt enklare för journalisterna att intervjua finländare i Finland än de turister som befinner sig mitt i kaoset på katastrof-orterna.

Mediernas roll som källor förblev liten i mitt material. Medierna fungerade som källor i endast drygt 2 procent av artiklarna, vilket är en ganska liten andel. Däremot fungerade medierna ofta som aktörer i texterna. Som jämförelse kan nämnas att medierna figurerade i rollen som aktör i över 20 procent av artiklarna.



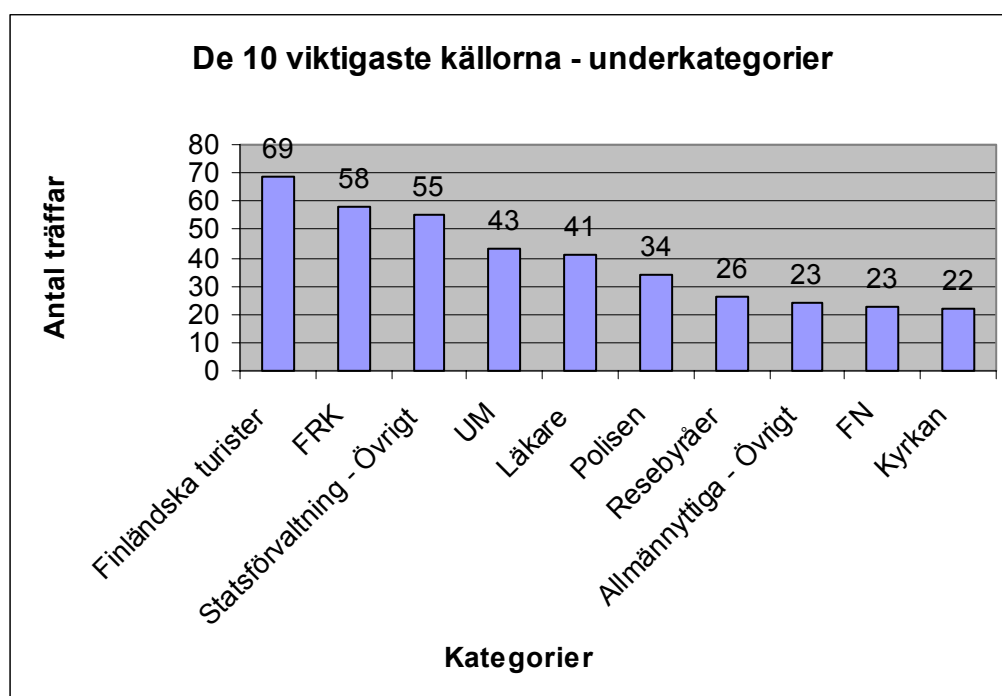
Graf 5

Förutom källorna i hela materialet har jag också plockat ut de 10 viktigaste källorna ur de mindre kategorierna. Det innebär att huvudgrupperna som finns i graf 5 inte alls finns medräknade. Graf 6, där de tio vanligaste källorna finns med, ser därför ganska annorlunda ut. Här framträder de drabbade finländska turisterna mycket tydligare. Märk att finländarna i Finland inte finns medräknade eftersom de endast bildar en huvudkategori – inte underkategorier. Också Röda korsets roll som källa blir betydande när man plockar fram underkategorierna.

Kategorin för övrig statsförvaltning som källa har fått ganska stor roll i mitt material. Kategorin är något problematisk eftersom innehållet i den är väldigt splittrat. Min tolkning är att det främst är de lokala beslutsfattare och politikerna som har höjt siffran. Politiker och lokala beslutsfattare intervjuades flitigt speciellt i de tre mindre tidningarna. I de åländska tidningarna hade också representanterna för de åländska myndigheterna, till

exempel landskapsstyrelsen, en central roll. Förutom politiker och myndigheter höjde även till exempel experter och rektorer siffran för övriga statsförvaltningens del.

Ytterligare en kategori som kräver en kort förklaring är kategorin övriga allmännyttiga organ. Den här kategorin påverkades av diverse hjälporganisationer, både finländska och internationella sådana, som inte finns med bland de specifika alternativen i kodschemat. Som exempel på organisationer som ofta figurerade som källor kan nämnas Rädda barnen och Hoppets Stjärna.



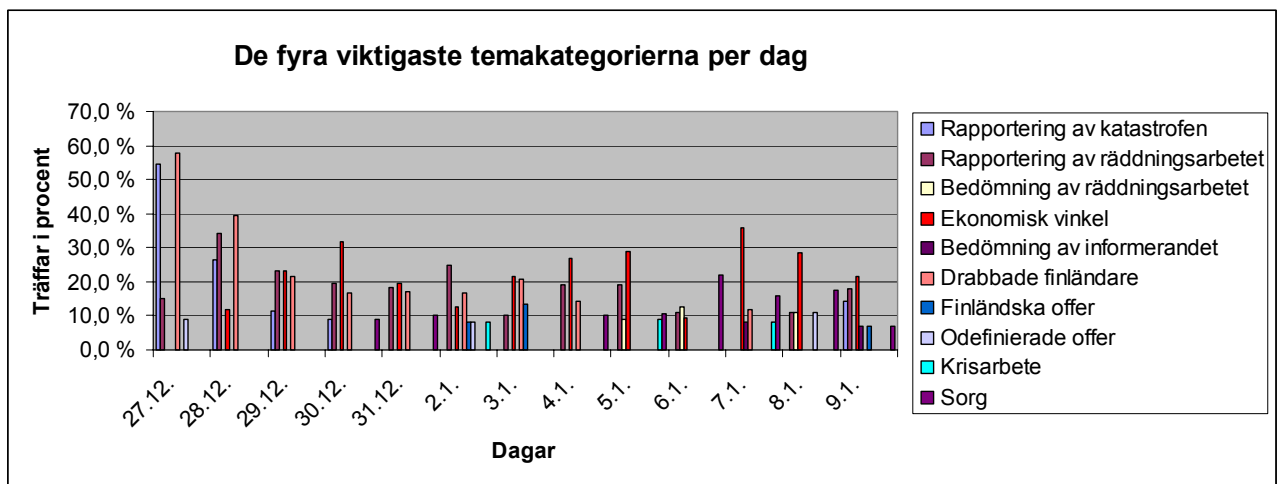
Graf 6

Något som framträdde tydligt var att även antalet artiklar utan några enskilda källor var stort. Av de sammanlagt 967 artiklarna saknade hela 377 stycken, eller 39 procent, källor. Den här siffran kan verka väldigt hög men är samtidigt inte speciellt överraskande. Eftersom många av artiklarna var mycket korta och hade en mer informativ karaktär fanns det troligen inte utrymme för eller behov av källor. I många av artiklarna utan källor förekom istället aktörer men de har inte fått uttala sig alla gånger.

#### 4.4 Viktiga teman

Gällande olika teman som förekom i texterna fanns det flera alternativ för hur man kunde tänkas jämföra materialet. Eftersom jag anser att frågan vad tidningarna egentligen skrev om är intressant har jag valt att belysa temakategorierna ur flera olika synvinklar.

Graf 7 är en beskrivning av hur temafördelningen i hela materialet ser ut. Figuren beskriver vilka fyra teman som dominerade de olika dagarna under den två veckor långa perioden. Vid vissa dagar finns fler än fyra teman utmärkta i grafen. Det beror på att flera kategorier har haft samma procenttal, det vill säga flera teman har förekommit i lika stor utsträckning en viss dag.



Graf 7

Förutom grafen bifogar jag dessutom de exakta siffrorna i en tabell eftersom grafen, på grund av att den innehåller så mycket information, är en aning otydlig. Siffrorna 1, 2, 3 osv. motsvarar variablerna som syns även i rutan till höger om stapeldiagrammet (1 = rapportering av katastrofen osv.).



	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
27.12.	54,5 %	15,2 %				57,6 %		9,1 %		
28.12.	26,3 %	34,2 %		11,8 %		39,5 %				
29.12.	11,2 %	23,4 %		23,4 %		21,5 %				
30.12.	9,0 %	19,5 %		31,6 %		16,5 %				9,0 %
31.12.		18,4 %		19,5 %		17,2 %				10,3 %
2.1.		25,0 %		12,5 %		16,7 %	8,3 %	8,3 %	8,3 %	
3.1.		10,3 %		21,6 %		20,6 %	13,4 %			
4.1.		19,0 %		27,0 %		14,3 %				10,3 %
5.1.		19,0 %	9,1 %	28,9 %					9,1 %	10,7 %
6.1.		10,9 %	12,5 %	9,4 %						21,9 %
7.1.				36,0 %	8,0 %	12,0 %			8,0 %	16,0 %
8.1.		10,9 %	10,9 %	28,3 %				10,9 %		17,4 %
9.1.	14,3 %	17,9 %		21,4 %	7,1 %		7,1 %			7,1 %

Den första dagen efter katastrofen präglades artiklarna av drabbade finländska turister, rapportering av katastrofen, rapportering av räddningsarbetet samt av odefinierbara offer. Nästan 60 procent av texterna handlade om finländska turister, vilket är en knapp majoritet av artiklarna. Rapporteringen av katastrofen låg drygt tre procentenheter efter på 54,5 procent.

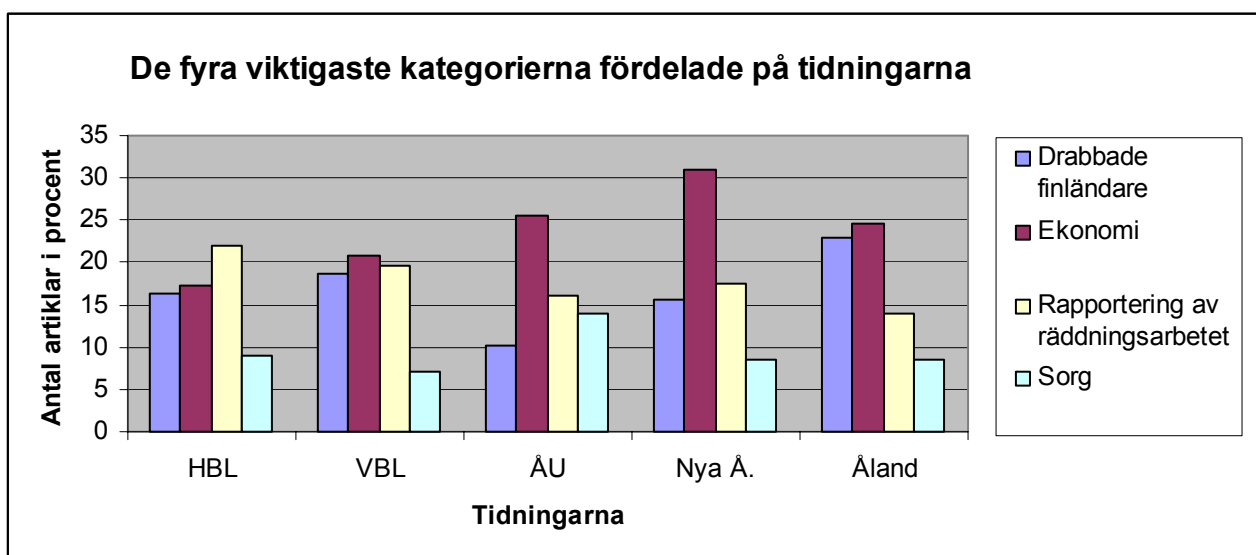
Den 28.12 är tre av kategorierna de samma som dagen innan. De odefinierbara offren föll bort och ersattes av ekonomin. Nämnvärt är att från och med den andra dagen efter katastrofen finns ekonomi med bland de fyra viktigaste temakategorierna varenda dag. Den 28.12 skrev tidningarna fortfarande mest om de drabbade finländarna. Däremot fick katastrofrapporteringen ge vika för rapporteringen av räddningsarbetet.

Fyra temakategorier framträder klart oftare än de övriga. De är de drabbade finländarna, ekonomiska vinkeln, rapportering av räddningsarbetet och sorg. En speciellt betydande roll verkar räddningsarbetet och ekonomin ha haft. Båda kategorierna finns med bland de fyra viktigaste temakategorierna alla dagar utom en. Ekonomin fick en överraskande stor mängd publicitet. En orsak kan vara att hjälpinsamlingarna kom igång så snabbt. Av det totala antalet artiklar handlade över 20 procent huvudsakligen om pengar. De drabbade finländarna uppmärksammades mest i början. Likaså fick själva katastrofrapporteringen mest uppmärksamhet strax efter att katastrofen hade inträffat, vilket är logiskt. En intressant detalj är att tidningarna skrev om de drabbade finländarna till och med den 4.1, sedan fick de plötsligt ge utrymme för andra teman. Temat sorg framträdde först i ett

senare skede, från och med den 30.12. I det här skedet blev det ju aktuellt med minnesstunder, gudstjänster, hantering av känslor etc.

När man jämför statistiken för de enskilda dagarna med statistiken för hela materialet kan man konstatera att mönstret stämmer ganska bra överens. I hela materialet utgör antalet artiklar med ekonomi som huvudsakligt tema 22,8 procent, antalet texter som främst handlar om räddningsarbetet utgör 18,5 procent och de drabbade finländarna som huvudsakligt tema förekommer i 17,2 procent av artiklarna. Det enda som avviker när man jämför dagarna med materialet som helhet är den fjärde kategorin. I hela materialet är rapportering av katastrofen den i genomsnitt fjärde största temakategorin. I 10,1 procent av de publicerade texterna var katastrofrapporteringen det dominerande temat. Kategorin sorg som var stor när man granskade de enskilda dagarna utgjorde den femte största kategorin i hela materialet, 9,0 procent.

Eftersom vissa temagrupper urskiljde sig så tydligt gjorde jag en jämförelse mellan de olika tidningarna (graf 8) där jag tog fram endast de fyra stora kategorierna. Det resultatet ser ut så här:



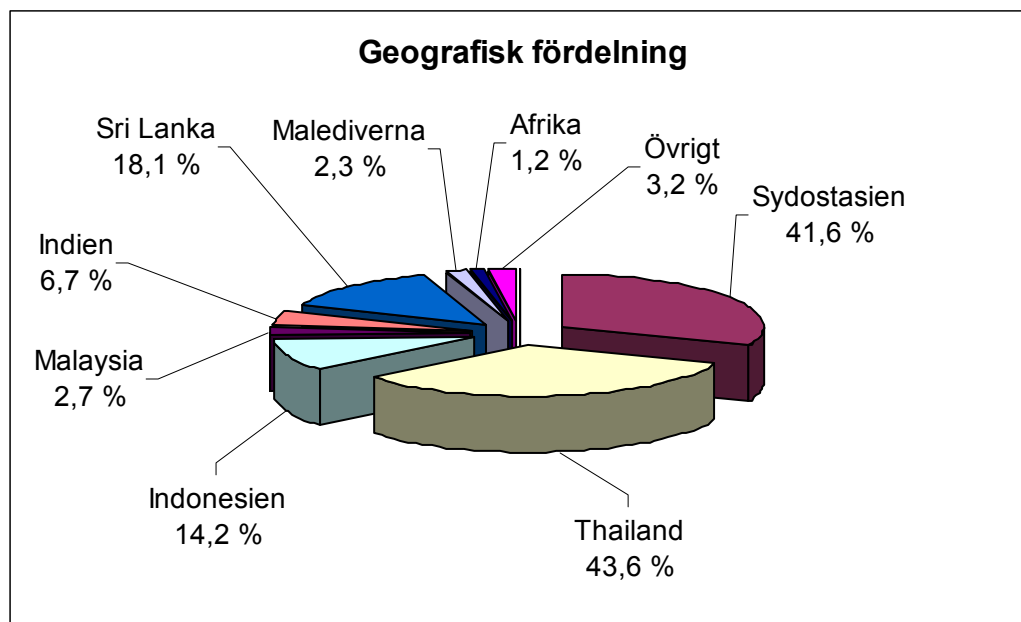
Graf 8

Av tabellen framgår de olika tidningarnas betoning på olika teman under hela den två veckor långa perioden. Alla tidningar, utom HBL skrev mest om pengar. Flest antal artiklar med ekonomisk betoning hade Nya Åland, där hela 31 procent av artiklarna handlade om

pengar. Hufvudstadsbladet rapporterade mest om räddningsarbetet. ÅU i sin tur skrev, jämfört med de övriga tidningarna, mycket om sorg medan Ålandstidningen satsade på att berätta om de drabbade finländarna. VBL utmärker sig genom den jämnaste fördelningen beträffande de tre största kategorierna.

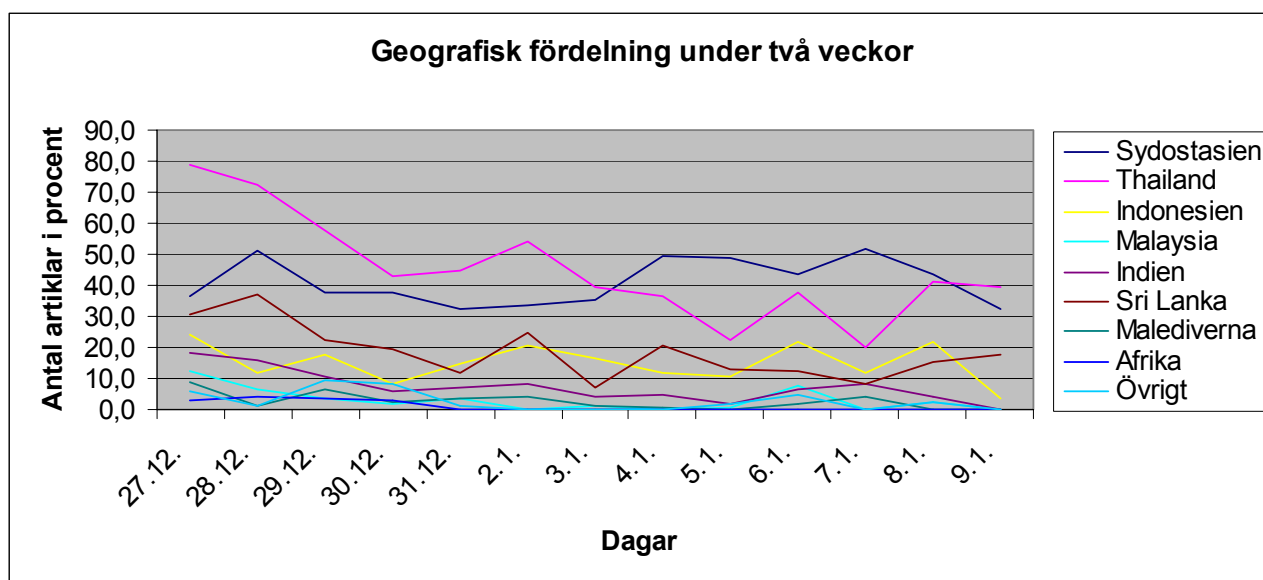
#### 4.6 Geografisk fördelning

Den geografiska fördelningen mellan länderna (graf 9) motsvarar den bild man som läsare fick genom att följa med mediernas rapportering. Det har skrivits överlägset mest om Thailand, trots att flera andra länder drabbades betydligt värre av tsunamin. Det här beror sannolikt på närhetsfaktorn. Medierna skrev om de ställen som berörde finländarna mest. Eftersom Thailand är en välkänd semesterort och många finländare befann sig där då katastrofen inträffade är det naturligt att medierna fokuserade på just de thailändska turistorterna. Mediernas fokusering blir ändå snedvriden med tanke på de stora skador som jätteflodvågen orsakade i till exempel Indonesien och Sri Lanka. De övriga drabbade länderna fick nästan ingen uppmärksamhet alls förutom att de nämndes i en del artiklar. Inte heller i den här grafen blir summan av de olika procenttalen 100. Orsaken är som i tidigare fall den att vissa artiklar finns kodade i många kategorier.



Graf 9

Förutom fördelningen av publicitet kan det också vara intressant att ta en titt på hur fokuseringen på de olika länderna förändrades under två veckors tid (graf 10). Klart mest skrevs det om Thailand och Sydostasien i allmänhet. Därefter kommer Indonesien och Sri Lanka med ”hackiga” kurvor, det vill säga variationer mellan de olika dagarna. För resten av länderna är kurvorna ganska jämna.

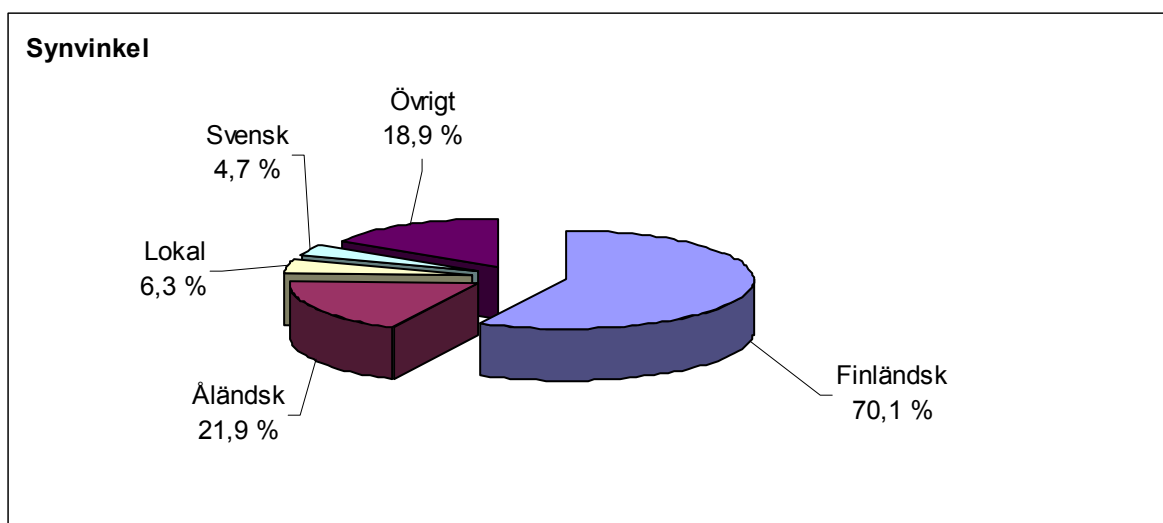


Graf 10

De största förändringarna visar kurvorna som representerar Thailand och Sydostasien i allmänhet. Den thailändska kurvan sjunker rejält under perioden, speciellt efter den 27.12. och efter den 2.1. Mot slutet av båda veckorna stiger den en aning igen. Sammanlagt sjunker Thailands andel från 78,8 procent till 39,3 procent. Kurvan som beskriver Sydostasien bildar ett annat mönster. Den är som högst den 28.12. samt den 7.1. och stiger tydligt efter den 3.1. Mot slutet av veckan sjunker den tillbaka till ungefär samma nivå som den första dagen efter katastrofen.

#### 4.7 Synvinkel

Slutligen har jag undersökt ur vilken synvinkel artiklarna är skrivna. Som väntat var största delen, 70,1 procent, skrivna ur finländsk synvinkel. Den åländska synvinkeln framträdde också den som väntat klart på grund av att de åländska tidningarna utgjorde en så stor del av materialet. Lokalbefolkningen behandlades mer än svenskarna i de tidningar som jag analyserade.

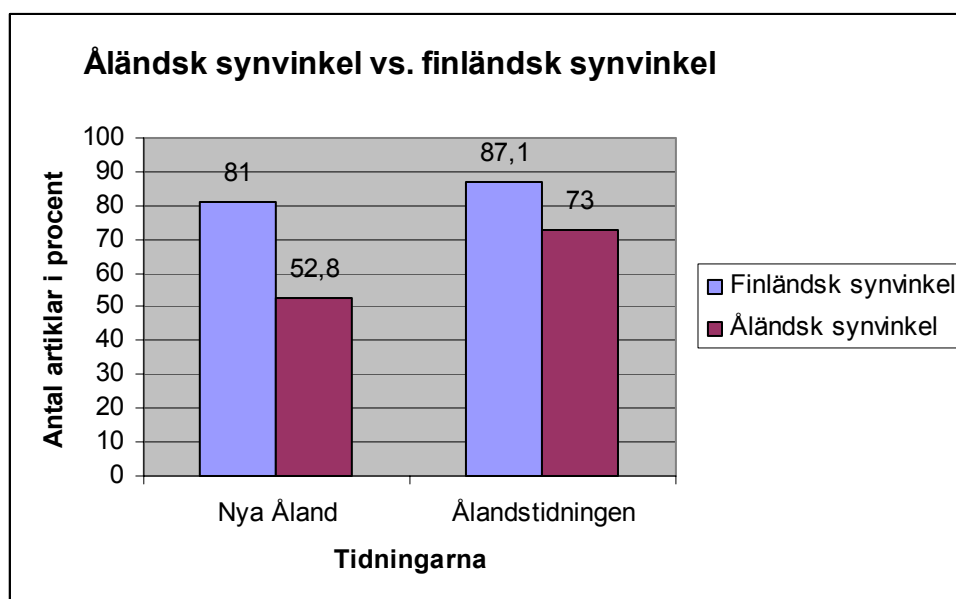


*Graf 11*

Det att kategorin övrigt blev så stor som 18,9 procent förklaras med att alla artiklar som saknade en klar synvinkel kodades i den. I materialet fanns endast några enstaka fall som hade en annan, till exempel amerikansk, synvinkel. Observera att procentsumman i diagrammet inte blir 100 eftersom artiklarna med åländsk synvinkel är kodade i två kategorier, i både den finländska och den åländska.

Förutom fördelningen av synvinkeln bland alla artiklar valde jag dessutom att jämföra de åländska tidningarna med varandra (graf 12) för att se hur stor andel av artiklarna i dem som hade en åländsk synvinkel. Ålandstidningen publicerade sammanlagt 178 artiklar av vilka 87,1 procent var skrivna ur finländsk synvinkel. Av den totala mängden artiklar hade 73 procent en åländsk synvinkel.

Motsvarande siffror för Nya Åland var 142 artiklar av vilka 81 procent var skrivna ur finländsk synvinkel och 52,8 procent ur åländsk synvinkel.



Graf 12

Dessutom kan man jämföra de åländska tidningarna med varandra genom att se hur stor den åländska synvinkeln är jämfört med den finländska, alltså i relation till antalet finländska artiklar i respektive tidning. Resultatet blir att av Ålandstidningens artiklar med finländsk syn var 83,9 procent skrivna ur ett åländskt perspektiv. För Nya Åland blev motsvarande siffra 65,2 procent.

## **REPORTS AND DISCUSSION PAPERS FROM THE RESEARCH INSTITUTE (FISS)**

1/98

Åsa Rosengren och Gunborg Jakobsson

Äldreomsorgen i Norden – med exempel från Herlev, Jakobstad, Sandefjord och Stockholm.  
Nordiska modellkommunprojektet NOVA.

2/98

Gunborg Jakobsson och Åsa Rosengren

Kartläggning av äldreomsorgen i fem nordiska kommuner. Herlev, Akureyri, Jakobstad,  
Sandefjord och Katarina-Sofia socialdistrikt, Stockholm. Nordiska modellkommunprojektet NOVA.

3/98

Susanne Jungerstam-Mulders

Extreme Right-wing Parties: Ideological, Protest or Racist Parties.

4/98

Kjell Andersson

Näringsutvecklingen i sydvästra Finlands skärgård 1985–1995. Tolv kommuner i ljuset av  
offentlig statistik.

5/98

Elina Vuola

Between the State and the Church – Nicaraguan Women's Reproductive Rights and the  
Promotion of Human Rights in the Finnish Development Cooperation.

6/98

Jouni Pirttijärvi

Indigenous Peoples and Development in Latin America.

7/98

Liisa Laakso, Iina Soiri and Zenebework Tadesse with Konjit Fekade

In Search of Democratic Opposition Constraints and Possibilities for Donors' Support in  
Namibia and Ethiopia.

1/99

Mika Helander

Publications on Ethnic Relations in Finland 1991–1996.

## **SSKH Notat**

### **SSKH Reports and Discussion Papers**

2/1999

Leo Granberg, Erland Eklund and Kjell Andersson

Rural Innovation and Environment: New Development Paths in the Finnish Countryside?

3/1999

Åtta studier i nya och gamla mediemarknader.

Arbetsrapport från kursen i medieekonomi vid Svenska social- och kommunalhögskolan vid  
Helsingfors universitet våren 1999.

4/1999

Viveca Ramstedt-Silén

Riksdagsutskott eller kvinnoförening? Det kvinnliga nätverket i Finlands riksdag.

## **SSKH Notat**

### **SSKH Reports and Discussion Papers**

1/2000

Silka Koskimies

Experiences of Ethnic and Racial Discrimination in Finland. A presentation of NEON material, 1998-1999.

2/2000

Helena Blomberg & Christian Kroll

The Support For The Scandinavian Model In A Time Of Cuts:  
Attitudes In Finland

3/2000

René Lindqvist, ohjaaja Ullamaija Kivikuru

Mainonta Suomen kansallisilla kaupallisilla tv-kanavilla verrattuna lakiin televisio- ja radiotoiminnasta

4/2000

Mikael Blomberg

På kurs: vem, vad, var och varför? Svenskt kursdeltagande och önskemål om verksamhetens inriktning vid huvudstadsregionens vuxenutbildningsinstitut.

5/2000

Kjell Andersson, Erland Eklund & Leo Granberg

Turism, naturutnyttjande och innovationer i tre kommuner: en fältstudierapport

6/2000

Matti Similä

Migrants and Ethnic Minorities on the Margins: Report for Finland (MEMM-report to CEMES)

7/2000

Kim O.K. Zilliacus

Setting up a Nordic/Australasian Comparative Design: Similarities and Differences Revisited

## **SSKH Notat**

### **SSKH Reports and Discussion Papers**

1/2001

Kim O.K. Zilliacus

An Introduction to Political Culture as a Basis for Opinion Formation

2/2001

Kim O.K. Zilliacus

Electoral Fortunes and Dilemmas: The Development of the Green and the Left-Wing Alliance

3/2001

Kim O.K. Zilliacus

Modern vs. Postmodern Politics: Theoretical Perspectives

4/2001

Kim O.K. Zilliacus & Niilo Kauppi

Postmodern Politics and New Communication Technologies: A Theoretical Framework



5/2001

Social work in Europe: Challenging Racism

A Documentation of a Pilot Training Course within the Leonardo da Vinci Project "Developing a Common European Framework for Anti-Racist and Anti-Opressive Practice for the Social Professions" at the Swedish School of Social Science, University of Helsinki, 29-31 March 2000

6/2001

Ilse Julkunen

Social and Material Deprivation among Unemployed Youth in Northern Europe

7/2001

Christian Kroll & Helena Blomberg

Different levels of policy change: A comparison of the public discussion on social security in Sweden and Finland.

8/2001

Helena Blomberg & Christian Kroll

Kommunerna och välfärdsopinionen – Attitydutvecklingen bland befolkning och kommunala eliter beträffande välfärdstjänsterna under 90-talet.

9/2001

Christian Kroll & Helena Blomberg

Förändringar i synen på arbete och arbetslöshet i Finland och Sverige under 1990-talet.

## **SSKH Notat**

### **SSKH Reports and Discussion Papers**

1/2002

Eini Pihlajamäki, Mirjam Kalland & Gun Andersson

Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området.

Verksamhetsplan 2002.

Rapport över en planeringsprocess åren 2000–2001.

2/2002

Forskningsrapport: Forskningsmetodik 2 hösten 2001.

En mångsidig public service-kanal

FSTs digitala program två månader efter kanalstarten.

3/2002

Kaj Björni, Erland Eklund, Stefan Sjöblom & Charlotta von Troil

Regionala strukturer och regionalpolitik - den finlandssvenska problematiken

## **SSKH Notat**

### **SSKH Reports and Discussion Papers**

1/2003

Utvärderingen av utbildningen och examina vid Helsingfors universitet:

Svenska social- och kommunalhögskolans rapport

2/2003

Jan Sundberg, Stefan Sjöblom och Ingemar Wörlund

Välfärd och lokal demokrati i Sverige under 60 år – inledning till ett forskningsprojekt

**SSKH Notat****SSKH Reports and Discussion Papers**

1/2004

Socialt arbete och samhällsengagemang – diskurser och lokala praktiker  
20 Nordiska Socialhögskolekonferens 16-18.8.2003  
Konferensrapport

2/2004

Susanna Björkell  
Natura 2000 i Rekijokidalen – en konfrontation mellan lokalt kulturellt och regionalt drivet  
naturskydd

3/2004

Veronica Korhonen  
Konflikten kring implementeringen av Natura 2000 i Finland – en konflikt mellan olika  
kunskapssystem samt mötesplatsernas betydelse vid skapandet av tillit

4/2004

Lynn Bonney  
EU:s implementering av Natura 2000 – interaktionen mellan EU och den finländska nationella  
nivån

**SSKH Notat****SSKH Reports and Discussion Papers**

1/2005

Elianne Riska  
Arbete och hälsa: Två centrala värden i samhället

2/2005

Bettina Lindblom och Anna Henning  
Ett steg i taget – guide för vetenskapligt skrivande

3/2005

Tom Moring & Johanna Lindfors (red.)  
Valmaskinen och väljaren  
En studie av hur valmaskinerna användes inför EU-valet 2004

4/2005

Heidi Orava  
Rapportering av tsunamikatastrofen i finlandssvensk radio och TV

5/2005

Jenni von Frenckell  
Tsunamins framfart i fem finlandssvenska dagstidningar

Tematiska områden:

- Journalistik, medier och kommunikation
- Velfärd och samhällsservice
- Utveckling och socialisation i livscykelperspektiv
- Hälsa och samhälle

Tvärvetenskapliga forskningsenheter:

- CEREN – Centret för forskning om etniska relationer och nationalism
- FO-RUM – Förvaltning, organisation, regional utveckling och miljö